

mine Athanasii episcopi litteris nostris insinuasse, atque litteris sanctitatis tuæ (1) conventi, ejus rei de qua significavimus, non præstitisse rationem: profitemur apud sanctitatem tuam, cunctis presentibus presbyteris fratribus nostris, omnia quæ antehac ad aures vestras pervenerunt de nomine prædicti, falsa a nobis esse insinuata, atque omnibus viribus carere: atque ideo nos libentissime amplecti communionem prædicti Athanasii; maxime cum sanctitas tua, pro insita sibi benevolentia, errori nostro veniam fuerit dare dignata. Profitemur etiam, quod si aliquando nos Orientales voluerint, vel idem Athanasius, malo animo ad causam vocare, citra conscientiam tuam non adfuturos; hæreticum vero Arium, sed et satellites ejus, qui dicunt: Erat tempus quando non erat filius, et qui dicunt ex nihilo filium, et qui negant (2) Dei filium ante sæcula fuisse, sicut per priorem libellum nostrum, quem apud Mediolanum porreximus, et nunc et semper anathematizasse. Hæc manu nostra, qua scripsimus, profitemur et iterum dicimus, hæresim Arianam, ut superius diximus, et ejus auctores in perpetuum damnasce. Et manu Ursacii: Ego Ursacius episcopus huic professioni nostræ subscripsi (3).

MONITUM IN EPISTOLAM MARCELLI ANCYRANI AD JULIUM.

(Coust. p. 587.)

I. Epistolam hanc ab Epiphonio hæc. 72, n. 2, acceptam habemus. Marcellus eam Romæ Julio ipsi

per Lybiam et Ægyptum episcopis ea, quæ de Athanasio recipiendo statuta a se fuerant, per litteras significarunt, uti Socrates lib. II, c. 24, memoriæ commendavit.

(1) Grammaticæ leges postulant *conventos*. Neque alia hic indicantur Julii litteræ, quam quas ille anno 341, per Elpidium et Philoxenum legatos ad Eusebianos misit, ut eos ad synodum Romæ anno 342, habitam vocaret. Ursacius quippe et Valens societate devincti ac fœderati cum Eusebianis erant, de quibus Sardicensis synodus in superiori epistola 5, n. 2, ad Julium scribit: *Sed et conventi per presbyteros tuos et per epistolam ad synodum quæ futura erat in urbe Roma venire noluerunt*. Neque etiam litteræ illæ, quibus Valens et Ursacius multa gravia de Athanasii nomine insinuasse se confitentur, privato ipsorum nomine scriptæ intelligendæ sunt; utpote de quibus Sardicensis synodus in epistola ad universas ecclesias apud Hilarium fragm. II, n. 2, ita loquitur: «Olim quidem scribentibus Eusebio, Mario, Theodoro, Diognito, Ursacio et Valente Julio consacerdoti nostro Romanæ ecclesiæ episcopo adversum prædictos coepiscopos nostros, dicimus autem Athanasium et Marcellum.» Nominatum eos Liberius in dialogo, infra post Liberii ipsius epistolam 7 exhibendo, veniam deprecatus docet *ob acta quæ per calumniam una dumtaxat parte præsentem adversus Athanasium in Mareote fecerant*.

(2) Lectio græca, addens *Christum Deum esse*, apertius impugnat Arianos. Neque istud minus adversatur Photino, cujus causa congregata fuerat mox memoranda synodus Mediolanensis: de qua synodo vide quæ apud Hilarium observata sunt.

(3) Ex græco Athanasii textu hic addendum foret, *similiter et Valens*. Conciunt tamen hic finis cum monito in fronte epistolæ præmisso, quo Hilarius epistolam hanc holographa manu a Valente perscriptam, et ab Ursacio subscriptam esse docet. In græco igitur potius exprimentum erat istud, *et manu Ursacii*.

Δεινὰ περί Ἀθανασίου τοῦ ἐπισκόπου διὰ γραμμάτων ὑποβεβληκίαι, γράμμασί τε τῆς σῆς χρηστότητος μεθευθέντες, τοῦ πράγματός χάριν περί οὗ ἐδηλώσαμεν, οὐκ ἠδυνήθημεν λόγον ἀποδοῦναι ὁμολογοῦμεν παρά τῆς σῆς χρηστότητι, παρόντων τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν πάντων τῶν πρεσβυτέρων, ὅτι πάντα τὰ πρό τούτου ἐλθόντα εἰς ἀκράς ἡμῶν περί τοῦ ὀνόματος τοῦ προειρημένου Ἀθανασίου, ψευδῆ καὶ πλαστὰ ἔστι, πάσῃ τε δυνάμει ἀλλότρια αὐτοῦ τυγχάνει. διὰ τε τοῦτο ἠδὲως ἀντιποιοῦμεθα τῆς κοινωνίας τοῦ προειρημένου Ἀθανασίου, μάλιστα ὅτι ἡ θιοσιβεία σου, κατὰ τὴν ἐμφυτον ἑαυτῆς καλοκαγαθία, τῇ πλήρῃ ἡμῶν πατηξίωσε συγγνώμῃ δοῦναι. ὁμολογοῦμεν δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι ἂν ποτε ἡμᾶς οἱ Ἀνατολικοὶ θελήσωσιν, ἢ καὶ αὐτὸς Ἀθανάσιος, κακοτρόπως περί τούτου εἰς κρίσιν καλεῖσαι, μὴ ἀπέρχεσθαι παρά γνώμῃ τῆς σῆς διαθίσεως. τὸν δὲ αἵρετικὸν Ἀρειον, καὶ τοὺς ὑπερασπίζοντας αὐτοῦ, τοὺς λέγοντας, Ἦν ποτε, ὅτε οὐκ ἦν υἱός, καὶ ὅτι ἐκ τοῦ μη ὄντος ὁ υἱὸς ἔστι, καὶ τοὺς ἀρνούμενους τὸν Χριστὸν θεὸν εἶναι θεοῦ υἱὸν πρὸ αἰώνων, καθὼς καὶ ἐν τῷ προτέρῳ λιβέλλῳ ἑαυτῶν ἐν τῇ Μεδιολάνῃ ἐπεδεδόκαμεν, καὶ νῦν καὶ αἰεὶ ἀναθεματίζομεν. Ταῦτα δὲ τῇ χειρὶ ἑαυτῶν γράψαντες, ὁμολογοῦμεν πάλιν, ὅτι τὴν Ἀρειανὴν αἵρεσιν, καθὰ προείπομεν, καὶ τοὺς πάντας αὐθέντας κατεκρίναμεν εἰς τὸν αἰῶνα. ἐγὼ Οὐρσάκιος τῇ ὁμολογίᾳ μου ταύτῃ παρὼν ὑπέγραψα, ὁμοίως καὶ Οὐάλης.

tradidisse se declarat, cum in ea urbe adversarios suos anno solido ac tribus mensibus expectasset, cumque illi, quamvis a Julii presbyteris Philoxeno et Elpidio vocati, ad synodum venire directassent. Ex quo eam nonnisi post legatorum illorum ab Oriente reditum, ac dum synodus haberetur ex qua Julius superiorem epistolam ad Eusebianos misit, adeoque anno 342, conscriptam esse haud temere colligitur. Baronius tamen ad ann. 341, n. 2, eane sit fidei expositio, quam Julius in epistola superiori num. 16, se a Marcello expetiisse, atque ab eo datam approbasse testatur, ambigit: *quia*, inquit, in ea *quod potissimum exigebatur a professore catholico, nomen substantialis non ponitur*. Verum nihil erat, cur ab episcopo hæreseos Arianæ nulla ratione suspecto, immo infesto ejus adversario, qui Nicæna in synodo, ipsis apostolicæ sedis legatis testibus, suum adversus illam studium in primis patefecerat, diserta hujus nominis professio exigeretur. Certe Julius duplicem ab eo fidei expositionem accepisse se nusquam dicit: et loci, temporis, aliaque adjuncta, quibus eam, quæ in superiori ad Eusebianos epistola laudatur, sibi datam designat, huic apprime congruunt. Cur igitur aliam existimemus?

II. Epiphanius hanc in medium prolaturus, præmittit: «Expositionem proferam, quam ad beatum Julium Romanorum episcopum ipse Marcellus purgandi sui gratia scripsit. Qua ex defensione et libello nonnulla eum præter sinceram fidem sensisse apparebit. Etenim si nihil ab illa diversum sensisset, cujus rei gratia hanc illam sui purificationem institueret? At salva tanto viro debita reverentia, levis admodum

videtur hæc censuræ illius ratio. Inde enim sequitur tantum, ut Marcellum pravæ doctrinæ insimularint nonnulli, sed ut prava senserit, non item consequens est: maxime cum ii, qui Marcellum hæreseos postularunt, ipsius fuerint inimici, et ob id quidem inimici, quia sectæ Arianae, quam ille impugnabat, addicti. Aut si Marcellus ideo, quia fidem suam purgandi sui gratia exponere coactus fuit, contra sinceram fidem aliquando sensisse putandus est; neque Hilarius Pictavensem, neque cæteros ejus ævi episcopos Gallicanos, integræ fidei exitisse inde pariter conficietur; siquidem, Sulpicio Severo, lib. II hist., teste, ubi Seleuciam venit Hilarius, et primum quæsitum ab eo quæ esset Gallorum fides; quia tum Ariani prava de iis divulgantibus, suspecti ab Orien-

talibus habebantur trionymam solitarii Dei unionem secundum Sabellium credidisse: atque ille exposita fide sua juxta ea quæ Nicææ erant a patribus conscripta, Occidentalibus perhibuit testimonium. An suspectæ fidei dicendus est Athanasius, quia contra Arianos apologiam concinnavit? aut Dionysius Alexandrinus, quia etiam a Catholicis delatus ad Romanum pontificem apologiam sui mittere compulsus fuit? Cæterum in hac Marcelli epistola seu libello an vitii aliquid sit, necne, idem Epiphanius loco citato, n. 4, pronuntiare se non audere, sed liberum ea de re iudicium unicuique permittere testatur. Ad Julium vero quod attinet, aperta est illius in gratiam Marcelli sententia.

EPISTOLA MARCELLI ANCYRANI AD JULIUM PAPAM.

MARCELLUS ANCYRANUS EPISCOPUS QUÆ ARIANI SENTIANT, QUÆ IPSE CREDAT, JULIO EXPONIT.

(Iudidem.)

Τῷ μακαριωτάτῳ συλλειτουργῷ Ἰουλίῳ Μάρκελλος ἐν
Χριστῷ χαίρειν.

α'. Ἐπειδὴ τινες τῶν καταγνωσθέντων πρότερον ἐπὶ τῷ
μὴ ὀρθῶς πιστεῦειν, οὓς ἐγὼ ἐν τῇ κατὰ Νίκαιαν συνόδῳ
διέλεγεσθαι, κατ' ἐμοῦ γράψαι τῇ θεοσεβείᾳ σου ἐτόλμησαν,
ὡς ἂν ἐμοῦ μὴ ὀρθῶς μήτε ἐκκλησιαστικῶς φρονούντος, τὸ
ἐαυτῶν ἔγκλημα εἰς ἐμὲ μετατεθῆναι σπουδάζοντες· τοῦτου
ἕνεκεν ἀναγκαῖον ἠγησάμην ἀπαντήσας εἰς τὴν Ῥώμην
ὑπομνήσαι σε, ἵνα τοὺς κατ' ἐμοῦ γράψαντας μεταστειλῇ,
ὑπὲρ τοῦ ἀπαντήσαντος (Leg. ἀπαντήσαντας) αὐτοὺς
ἐπ' ἀμφοτέροις ἐλεγχθῆναι ὑπ' ἐμοῦ, ὅτι τε καὶ ἂ γεγρά-
φασι κατ' ἐμοῦ, ψευδῆ ὄντα τάχρῃ, καὶ ὅτι ἔτι καὶ
νῦν ἐπιμένουσι τῇ ἐαυτῶν προτέρᾳ πλάνῃ, καὶ δεῖνὰ κατὰ
τε τῶν τοῦ θεοῦ ἐκκλησιῶν, καὶ ἡμῶν τῶν προεστώτων
αὐτῶν τετολμήκασιν. Ἐπεὶ τοίνυν ἀπαντῆσαι οὐκ ἠβουλή-
θησαν, ἀποστειλαντός σου πρισθυτέρους πρὸς αὐτοὺς,
καὶ ταῦτα ἐμοῦ ἐνιαυτῶν καὶ τρεῖς ὅλους μῆνας ἐν τῇ
Ῥώμῃ πεποιηκότος, ἀναγκαῖον ἠγησάμην μέλλων ἐντεῦ-
θεν ἐξίεναι, ἔγγραφόν σοι τὴν ἐμαυτοῦ πίστιν μετὰ πάσης
ἀληθείας τῇ ἐμαυτοῦ χειρὶ γράψας ἐπιδοῦναι, ἣν ἐμα-
θον, ἔκ τε τῶν θείων γραφῶν ἐδιδάχθην καὶ τῶν κακῶς ὑπ'
αὐτῶν λεγομένων ὑπομνήσαι σε ἵνα γνῶς οἷς χρώμενοι
πρὸς ἀπάτην τῶν ἀκουόντων λόγοις, τὴν ἀλήθειαν κρύπτειν
βούλονται.

β'. Φασὶ γὰρ μὴ ἴδιον καὶ ἀληθινὸν λόγον εἶναι τοῦ

(1) Vocem συλλειτουργῷ Petavius collegæ, alii com-
ministro latine convertunt, Hilarius vero, quem imi-
tandum duximus, frag. 2, n. 2, græca synodi Sardi-
censis verba de litteris Eusebianorum Julio συλλειτουργ-
ῷ datis, quas apud Theodoretum lib. II Hist. c. 8,
legere est, reddidit his latinis, *Julio consacerdoti
nostro*.

(2) Julius in epistola ad Antiochenos, n. 16, istud
presbyterorum suorum, qui Nicææ synodo inter-
fuerant, testimonio comprobatum notavit.

(3) Quemadmodum in epistola supradicta, n. 13,
ubi Athanasius anno uno et sex mensibus adver-
sariorum expectans adventum Romæ commoratus esse
dicitur, horum octodecim mensium terminum a tem-
pore synodi, ex qua Julius epistolam illam scripsit,
computari perspicuum est; ita et Marcellus haud dubie
hos quindecim menses a suo adventu Romam ad
eamdem usque synodum computat. Ex quo sequitur
ut tribus ab Athanasii adventu mensibus elapsis in
urbem pervenerit.

(4) Hoc est, ut Patris et Filii diversam esse sub-

B Beatissimo (1) consacerdoti Julio Marcellus in Christo
salutem.

I. Cum nonnulli ex iis, qui quod non recte crede-
rent, antea condemnati sunt, quique a me in Nicæna
synodo (2) convicti sunt, contra me ad pietatem
tuam scribere non dubitaverint, me nec recte neque
secundum Ecclesiæ doctrinam sentire, crimen suum
in me nitentes transferre: propterea necessario mihi
Romam veniendum et te commonendum putavi, quo
eos qui contra me scripserunt accerseres: ut cum
advenissent, de duobus a me convincerentur, et illa
scilicet falsa esse quæ in me scripserunt, et eos ad-
huc in pristino errore perseverare; atque indigna
quædam adversus ecclesias Dei, et nos ipsos qui illis
præsumus, esse machinatos. Sed cum illi venire no-
luerint, tametsi presbyteros ad ipsos miseris, ego
vero anno uno atque integris tribus mensibus
Romæ (3) commoratus fuerim, necessarium duxi,
prius quam hinc proficiscerer, fidei meæ professio-
nem cum omni sinceritate mea manu perscriptam
tibi tradere, qualem didici atque ex divinis Scriptu-
ris edoctus sum: simulque tibi in memoriam revo-
care quæ perperam ab illis asseruntur: ut intelligeres
quibus ad auditores decipiendos adhibitis sermoni-
bus, veritatem occultare conentur.

II. Aiunt quippe omnipotentis Dei filium Dominum
nostrum Jesum Christum non proprium ac verum
illius Verbum, sed aliud esse ipsius Verbum, et
aliam sapientiam ac virtutem; eumque, postquam
factus est ab ipso, Verbum et sapientiam ac virtutem
esse nominatum. Atque ex hac eorum sententia
consequens est, ut et aliam a Patre diversam (4)
substantiam esse prædicent. Præterea ex iis quæ
scribunt, Patrem ante Filium existere, manifeste
declariant ipsum vere Filium ex Deo non esse. Sed

stantiam prædicent, contra expressam professionem
Nicæni symboli, anathemate ferientis eos qui Filium
ex alia substantia vel essentia dicunt esse, ἐξ ἑτέρας
ὑποστάσεως ἢ οὐσίας φάσκοντας εἶναι. Ubi ὑποστάσεως
vocabulum, ut a Nicæno concilio, ita et a Marcello, eo
intellectu usurpatum esse palam est, quo illud sæcu-
larium litterarum magistri usurpandum esse tradi-
dere. Tota quippe, inquit Hieronymus, epist. 57, ad